

ΕΡΤ 2 Ραδιοφωνικός Σταθμός Θεσσαλονίκης

Ποντιακή εκπομπή κάθε Σάββατο ώρα 5.10 μ.μ.

Εκπομπή Αρ.Ι (22-9-1984)

. . . . . Σ Η Μ Α . . . . .

Ακούτε τη λαογραφική εκπομπή της Πανελληνίας Ένωσης Ποντιακών Σωματείων Ποντιακή Ηχώ.-Κείμενα επιμέλεια Στάθη Ευσταθιάδη.Ηχογραφήσεις Νίκου Τσαλίκη.Παρουσιάζει η Χριστίνα Σαχινίδου.

. . . . . το σήμα σβήνει . . . . .

Σήμερα, αγαπητοί ακροατές, αρχίζουμε νέα σειρά εκπομπών.Θα τις ακούτε κάθε Σάββατο αυτή την ώρα.

Στις εκπομπές αυτές θα παρουσιάσουμε πολιτιστικά στοιχεία από τη ζωή των Ελλήνων του Πόντου.Θα κάνουμε, όσο γίνεται, εντονότερο το λαογραφικό τους περιεχόμενο.Θα κινηθούμε στη σφαίρα των ιδανικών του ποντιακού λαού.Θα αναφερθούμε στην ιστορία του και θα μεταδώσουμε υδρες από τη γνήσια και αυθεντική μούσα του.Θα αναπολήσουμε το παρελθόν, αλλά και θα παρακολουθήσουμε τη σημερινή ποντιακή πραγματικότητα.

. . . . . λύρα σε υπόκρουση . . . . .

Στον χώρο της Ανατολής βάζει ο ελληνισμός τη σφραγίδα του πολιτισμού του.Στην πιο απομακρυσμένη εσχάτιά της Ανατολής ο ποντιακός ελληνισμός καταξιώνει το ελληνικό πνεύμα.Μέσα στον χώρο του Πόντου τοποθετούνται οι πιο συγκλονιστικοί ελληνικοί μύθοι.

Οι ρίζες του ποντιακού ελληνισμού χάνονται στα βάθη των αιώνων.Ο Εόρχεινος Πόντος είναι θάλασσα ελληνική, καθώς διαλαλούν οι μύθοι και αποδεικνύει η ιστορία.

Κυλούν οι αιώνες και ο ελληνικός Πόντος στέκει στο διάβα τους φωτεινό προπύργιο ελληνισμού.

Αλλά πώς βρέθηκαν οι Έλληνες στον Πόντο; Τί λέει η ιστορία; Ποιά είναι η σημασία των μυθολογικών στοιχείων στην έρευνα του μεγάλου αυτού θέματος; Πώς έγιναν οι σμυντικοί αγώνες των ποντίων σκριτών; Τί συνετέλεσθη στην περίοδο της βυζαντινής αυτοκρατορίας; Οι Έλλη-

νες του Πόντου πώς αντιμετώπισαν την έλευση των Τούρκων και ποιές ήταν οι συνθήκες του ξεριζωμού;

Στη σειρά αυτή των εκπομπών θα παρουσιάσουμε στοιχεία, που καλύπτουν αυτά ή και άλλα ερωτήματα. Θα τα αντλήσουμε από γραπτές πηγές αλλά και από τους ζωντανούς φορείς των παραδόσεών μας, που οι πόντιοι τις συνεχίζουν από την ημέρα της εγκατάστασής τους στην Ελλάδα το 1922.

. . . . . η λύρα σταματά . . . . .

Ο ποντιακός λαός εκφράζει με τη μουσα του την πίστη του στα ιδανικά της ζωής και αυτοπροσδιορίζει την εθνικοκοινωνική του φυσιογνωμία. Η ποντιακή μουσα συνθέτει την πιο αυθεντική εικόνα της ποντιακής ψυχής και είναι η πιο γνήσια έκφραση των συναισθημάτων της.

Ο πολέμαρχος πόντιος ακρίτας καταξιώνεται στη συνείδηση του λαού σαν ανιδιοτελής αγωνιστής στον βωμό της πατρίδας. Είναι "τραντέαλενας", δηλαδή τριάντα φορές έλληνας, που στα ανατολικά σύνορα του Βυζαντίου εκτελεί διπλή αποστολή: πρωταγωνιστεί στους αμυντικούς αγώνες ενάντια στους ποικιλώνυμους επιδρομείς, εχθρούς του πολιτισμού, αλλά και ταυτόχρονα με το αλέτρι στο χέρι οργνώνει το χωράφι, φυτεύει σμπέλια και κάνει τον τόπο αληθινό παράδεισο.

Σε ένα και μόνο στίχο δείχνεται η διπλή αποστολή του πόντιου ακρίτα. Μας τον δίνει η ανώνυμη ποντιακή λαϊκή μουσα.

Ακρίτας κάστρεν έχτιζεν κι ακρίτας περιβόλιν

Κάστρο, για να αμυνθεί και περιβόλι, για να επιδοθεί στα ειρηνικά του έργα.

. . . . . ΔΥΡ - ΤΡΑΓ . . . . .

Όπως όλες οι κοινωνίες του παλιού καιρού, έτσι και η κοινωνία των ελλήνων του Πόντου, πέρα από τις ομορφιές, τις γραφικότητες και την ειθυσιακή της όψη, παρουσιάζει και αυτά κοινωνικά προβλήματα. Στα πλαίσια του σκληρού νομικού και κοινωνικού καθεστώτος, με τον αυταρχισμό των αρχόντων σαν βασικού κανόνα, είναι αδιανόητη η προβολή τέτοιων προβλημάτων. Παρόλα αυτά, η προοδευτική αντίληψη του λαού δεν λείπει. Η μόνη διέξοδος είναι η λαϊκή μουσα, που εκφράζει το πρόβλημα, το πα-

ρουσιάζει σαν τραγούδι, σσιώντας έτσι έμμεση επίδραση για την κάποια αντιμετώπισή του. Στεκόμαστε σ' ένα τέτοιο κοινωνικό πρόβλημα.

Η γυναίκα, ο τόσο ουσιαστικός και αποφασιστικός παράγοντας της ζωής, υπάρχει στα πλαίσια της κοινωνίας, για να εκπληρώνει μόνον υποχρεώσεις και να μην έχει κανένα ουσιαστικό δικαίωμα. Αντίθετα, ο άντρας έχει πολλά δικαιώματα. Μπορεί να είναι επιπόλαιος, φυγόπνοος, μέθυσος κλπ. Του ανήκουν όλα αυτά τα δικαιώματα και πολλά άλλα.

Μια ποντιοπούλα λοιπόν, η δυστυχής "Τρυγώνα" έχει άντρα ανόξιο και επιπόλαιο. Εκείνος είναι ανίκανος να προστατεύσει την οικογένειά του. Όμως εκείνη, έχει αυξημένες υποχρεώσεις. Η Τρυγώνα επωμίζεται όλες τις ευθύνες του νοικοκυριού μέσα στο σπίτι, μα, αφού έχει ανόξιο άντρα "μυζέξαν" όπως λέει το τραγούδι, και τις ευθύνες για τις εξωτερικές δουλειές. Πηγαίνει η ίδια στο δάσος για ξύλα.

Ανεί πέραν σ' ορμανόπον η Τρυγώνα, η Τρυγώνα

έστεκεν κι' εκόινεν ξύλα η Τρυγώνα, η κορώνα

Συχνά με υπεράνθρωπες θυσίες, με την υπερένταση των ανθρωπίνων δυνάμεων που προκαλεί η ανάγκη, η ανίσχυρη γυναίκα γίνεται πολύςχυρος παράγοντας της ζωής. Απέναντι στην έλλειψη κοινωνικής αντίληψης, στην απουσία κοινωνικής προστασίας, αντιπαραθέτει η ποντιοπούλα τον ψυχικό της δυναμισμό και επιτελεί το ύψιστο καθήκον της, να προστατεύσει το κοινωνικό κύτταρο της οικογένειας. Η ποντιοκή μούσα αποκαλύπτει την υπέροχη αυτή συμπεριφορά της και δίνει το μέτρο και το κριτήριο για την εκτίμηση της προσωπικότητάς της και την αξιολόγηση της προσφοράς της.

. . . . . ΛΥΡ - ΤΡΑΓ . . . . .

Με το κάθε τραγούδι του ο ποντιακός λαός κάνει αναφορά στην κοινωνική του ζωή, εκφράζοντας τα αισθήματά του. Από τη βουκολική ζωή ο λαϊκός ποιητής του Πόντου εμπνέεται αληθινά και αποκαλύπτει τα αισθήματά του. Είναι ο ίδιος ο τσοπάνος, που πόνω στα ψηλά βουνά και με σιληρές συνθήκες σσεκεί το επάγγελμα του. Η συναίσθηση της κοινωνικής του απο-

στολής κάνει αποδλινη τη θέλησή του ~~και~~ <sup>εξαι</sup>αντιστάσει στα στοιχεία της φύσης, ενώ με το εμπνευσμένο τραγούδι μετριάζει τον καημό του.

. . . . . ΛΥΡ - ΤΡΑΓ . . . . .

(Μεταδίδονται και διάφορα άλλα ποντισκά παραδοσιακά τραγούδια, ανακοινώσεις και απαγγελία από τον ηθοποιό Α. Τερζά - ποντικοῦ περιεχομένου).

. . . . . Σ Η Μ Α / . . . . .

Ακούσατε τη λογογραφική εικομή της ΠΕΠΣ Ποντισκή <sup>Η</sup>χώ, που γράφει και επιμελείται ο Στέθης Ευσταθιάδης.-

. . . . . το σήμα σβήνει . . . . .